

Hvorfor beskæftige sig med digital dannelse?

Ny teknologi og digitale medier byder på en verden af nye spændende muligheder for børn og unge, og det er vi naturligvis begejstrede over i Børns Vilkår. Men vi oplever samtidig – via BørneTelefonen, vores arbejde på skoler og vores undersøgelser – store udfordringer og faldgruber forbundet med børn og unges oftest ukritiske brug af digitale medier. Børns Vilkårs undersøgelse Digital Dannelse i Børnehøjde viser, at mange børn og unge bruger digitale medier uden at forholde sig til, hvordan teknologiens design påvirker fx deres vaner, selvbillede og sociale relationer.

De er generelt heller ikke rustet til at identificere og reagere hensigtsmæssigt på online forsøg på at påvirke eller bedrage dem, som det fx ses med fake news og misinformation, influencer-markedsføring, hacking og radikaliserings. Hvis alle børn og unge ikke klædes tilstrækkeligt på til at begå sig sikkert og sundt på digitale medier kan det medføre øget social ulighed for de i forvejen udsatte og i yderste konsekvens ende med et A- og et B-hold, hvor nogen evner at styre deres brug af teknologi og andre lader sig styre af teknologien.

Mange børn oplever et mentalt pres ift. at være tilstede og tilgængelige på sociale medier. Mange børn går meget op i likes, er bange for at gå glip af noget, ikke at være med i de rigtige grupper og er sågar online om natten. Sociale medier er designet med det formål at fange og holde på brugernes opmærksomhed. Forretningsmodellen bygger på adfærdsdesign, som spiller på nogle af de dybeste behov, der findes i mennesker. Eksempelvis behovet for belønning, behovet for anerkendelse, behovet for venner eller behovet for kontrol. Det er disse designs, som påvirker børn og unges vaner og omgangsformer. Behovet for venner / at høre til kommer eksempelvis til udtryk på Snapchat via funktionen 'Snap Streak', hvor børn skal udveksle beskeder hver eneste dag for at holde deres "streak" i live. Behovet for anerkendelse kommer bl.a. til udtryk i form af statusopdateringer og deling af billeder, der ofte viser virkeligheden fra en lidt mere fantastisk vinkel end den egentligt udspiller sig i håbet om mange 'likes' og bekræftende kommentarer.

Med internettet og smartphones er ligeledes fulgt nye markedsføringsgreb og -muligheder, særligt til børn og unge. Børn og unge er særligt modtagelige over for tanke- og adfærdspåvirkning, og virksomheder har derfor en interesse i at promovere deres brand til denne målgruppe, som i stigende grad både påvirker familiens indkøb og også selv har øget købekraft. Det nye er, at indsamling af børns data (digitale fodspor) muliggør målretning af kommercielle budskaber på nye direkte kanaler (sociale medier). Et andet eksempel på et svært (for børn) gennemskueligt fænomen er influencer-markedsføring, men også online spil og quizzes har ofte kommercielle interesser i form af indhentning af børns data, ligesom "gratis" online spil ofte koster i form af køb inden i spillet.

Online kriminalitet som hacking af konti og profiler eller grooming kan medføre bekymring og skam, og fake news og forsøg på radikaliserings kræver en skærpet kritisk sans ift. både at forstå og modstå forsøg på at påvirke tanker, holdninger og adfærd.

Hvorfor er digital dannelse vigtigt?

- Kæmpe stigning i danske børn og unges brug af digitale medier. 95 pct. af danske børn under 7 år har adgang til en tablet i hjemmet (DR 2016)
- Danske børn er blandt de mest aktive på nettet – flere muligheder, flere risici (EU Kids Online)
- Manglende viden og kritisk stillingtagen blandt både børn og voksne ift. brug af digitale medier (Digital Dannelse i Børnehøjde 2019)
- Kun halvdelen af børnene i 4. klasse og seks ud af ti børn i 7. klasse ved, hvad fake news er (Digital Dannelse i Børnehøjde 2019)
- Sociale medier og online spils økonomiske interesser og adfærdsdesign påvirker børn og unges vaner, tidsforbrug, selvværd og sociale relationer (Hendricks og Mehlsen, 2018)
- Børn har sværere ved at gennemskue forsøg på IT-kriminalitet og online radikaliserings
- Hvert andet barn i 4. og 7. klasse oplever ingen interesse fra voksne ift. deres digitale liv (Digital Dannelse i Børnehøjde 2019)

Risici og konsekvenser ved børn og unges mangel på kritisk stillingtagen / ubevidst brug af digitale medier:

- Digital afhængighed og øget social udsathed
- Vildledelse, manipulation, tanke- og adfærdspåvirkning
- Politisk ekstremisme og polarisering, ekkokamre, dalende tillid til systemet og pres på demokratiet
- Hacking af online profiler og personlige billeder, ulovlig billeddeling, identitetstyveri, bedrageri